

УДК 334.012.64+338.24

Т. В. КУЧІНКА
кандидат економічних наук, асистент,
завідувач аспірантури,
В.Я. ПОПФАЛУШІ
аспірант кафедри фінансів,
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево, Україна

ВПЛИВ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ НА РЕГІОНАЛЬНИЙ РОЗВИТОК

За умов функціонування ринкової економіки необхідним фактором регіонального розвитку є грошові надходження від прибуткових бізнесових і підприємницьких структур. Малий та середній бізнес повинен бути елементом розвитку регіонального та державного рівнів, складати значний відсоток населення, яке працює в даному секторі економіки, створюючи регіональний продукт, конкурентоздатність, впливаючи, таким чином, на соціально-економічний розвиток регіону.

Проблемі розвитку малого та середнього бізнесу присвятили свої праці багато вчених серед них: З.С. Варналій, А.М. Виноградська, О.В. Ганенко, Я.А. Жалило, Н.С. Назаренко, Н.С. Поповенко, О.М. Ткачук, В.І. Шпак та інші.

Малий та середній бізнес є підґрунтям для зайнятості населення, створення конкурентного середовища, за умов функціонування якого споживач отримує більш якісні товари (роботи, послуги), значно впливає на формування регіонального продукту. Однак в результаті соціально-економічного становища у регіонах України виникли проблеми глобального характеру, основними причинами яких є: девальвація гривні, різні коливання валютних курсів, затримки платежів, політичні ризики, а також обмежений доступ до позичкових коштів. Доступ суб'єктів малого та середнього бізнесу до таких традиційних для ринкової економіки джерел фінансових ресурсів, як кошти банківської системи та ринку цінних паперів, є обмеженим, що є однією з причин бюджетно-фінансової політики нашої держави [1, с. 13].

Умови діяльності та розвитку малого бізнесу в Україні ще далекі від оптимальних. Для покращення умов необхідно розробити та впровадити в життя систему стимулювання діяльності та розвитку малого підприємництва на довготривалий період, переглянути в бік спрощення та зменшення податкового тиску, податкове законодавство, забезпечити фінансово-кредитну підтримку малого підприємництва залученням крім державних інших джерел фінансування. Серед інших, важливим питанням є також покращення професійної підготовки підприємців. Без запровадження державою комплексних заходів для перетворення ринкового середовища у сприятливе для розвитку підприємництва дійсне зростання малого підприємництва та набуття ним довготривалого та стійкого характеру неможливе.

За даними Головного управління статистики у Закарпатській області, наведеними в табл. 1, можна простежити зміни у показниках: кількість суб'єктів господарювання у середньому бізнесі зменшилася на 5 одиниць, у малому – на 630 одиниць порівнюючи з 2017 р.; кількість суб'єктів господарювання на 10 тис. осіб наявного населення у середніх підприємствах Закарпатської області залишилася незмінною, у малих підприємствах – зменшилася на 5 одиниць; кількість зайнятих працівників зменшилася у малому бізнесі на 89 осіб, кількість найманих суттєво зменшилася на 196 осіб, відповідно обсяг реалізованої продукції також суттєво знизився.

Керівники бізнесу в Закарпатській області, як і в середньому по 27 регіонах України, вважають нестабільність державної політики, податкової політики та податкові ставки, які є найбільшою проблемою для бізнесу. Середній та малий бізнес регіону

більшою мірою, ніж в середньому по Україні, стурбований нерозвиненою інфраструктурою, інфляцією, регіональною митною політикою та доступом до джерел фінансування [2, с.42].

Таблиця 1

Показники діяльності малого та середнього бізнесу в Закарпатській обл. 2017-2018 рр. [3]

Показники	Середні підприємства		Малі підприємства	
	2017	2018	2017	2018
Кількість суб'єктів господарювання, одиниць	248	243	6173	5543
Кількість суб'єктів господарювання на 10 тис. осіб наявного населення, одиниць	2	2	49	44
Кількість зайнятих працівників, осіб	51377	к	27335	27246
Кількість найманих працівників, осіб	51348	к	24421	24617
Обсяг реалізованої продукції, (товарів, послуг), тис.грн	34464518,3	к	17452203,1	14964815,1

Примітка: символ (к) – дані не оприлюднюються з метою забезпечення виконання вимог Закону України «Про державну статистику» щодо конфіденційності статистичної інформації

Сектор малого бізнесу є надзвичайно чутливим до дії несприятливих факторів, він потребує державної підтримки. Через регіональну спрямованість необхідна тісна співпраця підприємців з органами регіональної влади та врахування регіональних особливостей розвитку з наукової та загальнодержавної позицій у регіональній економіці.

Механізм стратегії соціально-економічного розвитку регіону повинен являти собою комплексну багаторівневу систему програмних дій, реалізація яких у кінцевому підсумку дасть змогу ще підвищити досить високий рейтинг області серед інших регіонів. В умовах ринкових відносин і посилення економічної самостійності регіонів зростає потреба дослідження проблем управління соціально-економічними процесами з позицій не тільки макроекономіки, а й просторового аспекту розвитку [1].

Отже, на сучасному етапі велика роль у структурних перетвореннях регіону відводиться малому та середньому бізнесу, який є важливим чинником сталого економічного зростання, створення нових робочих місць, структурної перебудови економіки, запровадження інноваційних підходів у виробництві товарів і наданні послуг, зміцнення економіки регіонів. У Закарпатській області прослідковується негативна динаміка показників середнього та малого бізнесу, що характеризує необхідність підвищення результативності регіональних програм розвитку та підтримку малого та середнього підприємництва, як найважливішого напрямку розвитку та створення сприятливого середовища для формування й функціонування економіки регіону.

Список використаних джерел:

1. *Верхоглядова Н. І. Стратегічні важелі регіонального економічного розвитку (на прикладі Дніпропетровської області) / Н. І. Верхоглядова, О. Д. Чередніченко, І. Б. Стенічева // Держава та регіони. – 2010. – № 4. – С. 29–32.*
2. *Стегней М.І. Методичні підходи до оцінки конкурентоспроможності Закарпатської області та можливостей ведення бізнесу. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». 2014. Вип. 8(1). С. 40–43. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2014_8%281%29__10.*
3. *Головне управління статистики в Закарпатській області. URL: <http://www.uz.ukrstat.gov.ua/statinfo/struct/index.html>*

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>